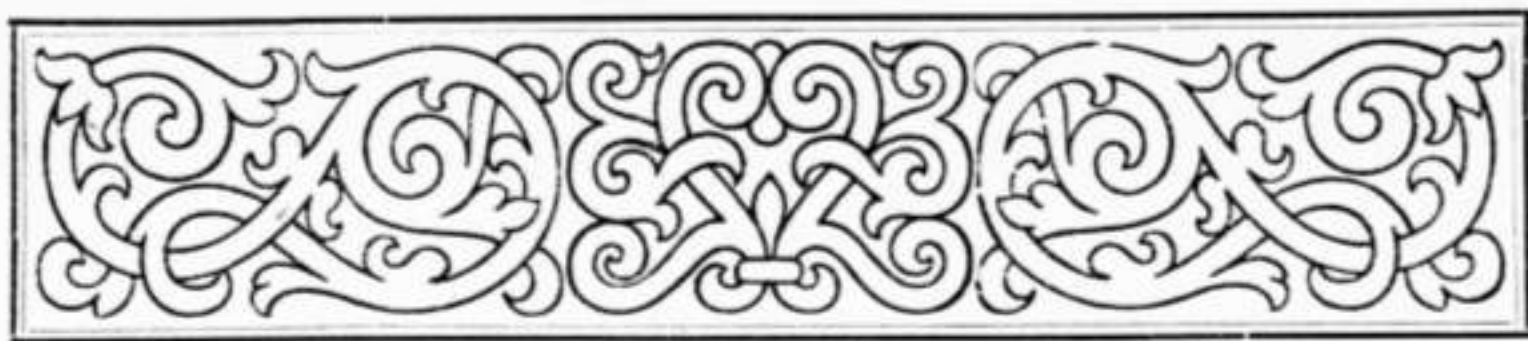

ΜΕΡΟΣ Γ'.

Η ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Προκειμένου περὶ τῆς θεραπείας τοῦ σώματος προτάσσομεν φυσικῶς τὸν περὶ τῶν ἐνδυμάτων λόγον. Παρατηροῦμεν δὲ ἀμέσως ὅτι, παραβαλλομένη πρὸς τὰς συγχρόνους, ἡ ἐνδυμασία, ἢ καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα, καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς πολυτελεστέρας αὐτῆς ἐποχὰς ἐν χρήσει, ἦν ἀπλουστάτη. Τὸ κλίμα, ἀφ' ἑνός, καὶ ἡ ἔμφυτος τοῦ καλοῦ ἔννοια ἀφ' ἑτέρου, ἐλευθέρα τῆς θαρβάρου δεισιδαιμονίας, ὅτι ἡ αἰδὼς ἀπαιτεῖ τὴν ἐντελῆ ἐπικάλυψιν τῶν μελῶν δι' ἀνωφελοῦς ἐνδυμάτων φόρτου, περιέστελλον τὴν ἐνδυμασίαν εἰς τὰ ἀπολύτως μόνον ἀναγκαῖα.

Ἐν Ἑλλάδι, ὅπου τὸ φίλτρον τοῦ ωραίου ἐπλήρου καὶ τὸν δημόσιον καὶ τὸν ἰδιωτικὸν βίον, γενικῶς ἐλατρεῦετο τὸ κάλλιστον τῆς φύσεως πλάσμα, τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, τοὺς ποιητὰς ἐμπνέον, κ' ἐπιφοιτῶν κατ' ὄναρ εἰς τοὺς γλύπτας, οἵτινες εἶτα εἰς τὰς ὀπτασίας ταύτας ἔδιδον τὴν μορφήν τῆς ἀναδυομένης Ἀφροδίτης, ἢ τῆς παρθένου Ἀθηνᾶς. Ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἔτι ἡλικίας δι' ἀσκήσεων ἐν ἐλευθέρῳ, καὶ γυμνικῶν ἀγώνων καὶ αὐτῶν τῶν κορῶν, κατε-

ΙΛΙΟΥ ΠΕΡΣΙΣ, ΤΟ ΜΕΛΑΘΡΟΝ ΤΟΥ ΠΡΙΑΜΟΥ.

βάλλετο πᾶσα προσπάθεια πρὸς τελειοποίησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς καλλονῆς τοῦ σώματος, ὅτε δὲ ἐπῆρχετο ἡ ἥδη, καὶ ἡ καλλονὴ αὕτη ἐξήνθει ἐν παντὶ αὐτῆς τῷ πλούτῳ, ἣν φυσικὴ ἢ μὴ συγκαλύψει αὐτῆς δι' ἀκόμψων ἐνδυμάτων, καὶ μετὰ δικαίας ὑπερηφανείας ἐπεδείκνυσεν ἡ παρθένος εὐτορνον κνήμην, ἣ στήθος ὑπισχνούμενον τροφήν εἰς ἥρωας. Πόσον δὲ πλειότερα ἡ ἀληθῆς εὐσχημοσύνη, ἢ εὐγένεια τοῦ φρονήματος ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ, ἢ ἐν ἑτέραις, ὅτε ψευδαιδημόνως τὰ πάντα συγκαλύπτονται, ὅπως διακαεστέρους ὑπεκκαύσωσι πόθους, φανερόν τοῖς πᾶσι. Παρατηροῦμεν προσέτι, ὅτι θεθαίως μὲν ἐπῆλθον μετὰ τῶν αἰώνων δευτερεύουσαί τινες παραλλαγαὶ κατὰ τὸν ἱματισμόν, καὶ εἰσῆχθησαν, ἰδίως μετὰ τοὺς Μηδικοὺς πολέμους, πλεῖστα πολυτελείας ἀντικείμενα τέως ἄγνωστα, ἀλλὰ κατὰ τὰ κυριώτερα οὐχ ἥττον διέμεινεν ἡ περιβολὴ τοῦ σώματος ἢ αὐτή.

Καὶ κατ' αὐτὴν δὲ ἥδη τὴν Ὀμηρικὴν ἐποχὴν εὐρίσκομεν τὴν ἐνδυμασίαν ὁμοίαν σχεδὸν πρὸς τὰς ἀργότερον ἐν χρήσει, καὶ ἀκριδῶς γνωστάς, οὐδὲ περιετίθετο ἡ καλὴ Ἀσπασία πλείονα τῆς σεμνῆς Πηνελόπης. Βάσις τοῦ ἱματισμοῦ παρὰ τοῖς Ἑλλησιν ὑπῆρξαν ἀεῖποτε τετράγωνα, ἢ ἐπιμήκη ὑφασμάτων τεμάχια, γραφικῶς περὶ τὸ σῶμα ῥιπτόμενα, ἢ διπλούμενα. Ἡ κανονικότης τῶν πτυχῶν ἦν ἡ κυρία φροντίς τοῦ περιβαλλομένου, αἱ δὲ κατὰ τὰ διαφόρους ἐποχὰς μικραὶ παραλλαγαὶ περιορίζοντο εἰς τὰ κοσμήματα τὰ ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων τούτων, ἢ εἰς ἀσημάντους θελτιώσεις περὶ τὸν τρόπον τοῦ φέρειν αὐτά. Ὅρθως ἐπομένως παρατηρεῖ ὁ WEISS¹ ὅτι — Die griechische Tracht, hinsichtlich der Gewandung, durch alle Epochen auf der Verwendung nur dem vom Weber gelieferten, mehr oder minder umfangreichen, oblongen Gewebe, zu hemdförmigen Unterkleidern, und mantelartigen Umwürfen, beharrt habe.

¹ Ἦτοι — "Ὁ Ἑλληνικὸς ἱματισμὸς, καθόσον ἀφορᾷ τὴν περιβολήν, περιορίζετο κατὰ πάσας τὰς ἐποχὰς εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ὑπὸ τοῦ ὕφαντοῦ κατασκευαζομένων, μειζόνων ἢ ἐλασσόνων, ἐπιμήκων ὑφασμάτων, εἴτε πρὸς περίθεσιν ἐν εἴδει χιτῶνων, εἴτε πρὸς ἐπίρριψιν ἐν εἴδει μανδύων. Πᾶσαι αἱ μεταβολαί, ὥς ὑπέστη διὰ τῶν αἰώνων, ἀφορῶσιν ἀφ' ἐνὸς μὲν καὶ ἰδίως τὸν τρόπον καθ' ὃν διετίθεντο τὰ τετράγωνα ταῦτα ὑφάσματα, ἀφ' ἑτέρου δὲ μεταλλαγὰς περὶ τὴν κατασκευὴν, καὶ τὴν ἐπικόσμησιν αὐτῶν". WEISS. Costümkunde I. Σ. 703.

Alle Wandlungen, denen sie im Laufe der Zeit unterworfen ward, beruhten somit zumeist, einerseits auf der Weise sich jener vier-eckigen Gewandstücke zu bedienen, andererseits auf dem Wechsel in deren stoffigen und ornamentalen Beschaffenheit."

Ἄλλ' ἤδη ἐπὶ τὰ καθέκαστα. Καὶ πρῶτον διακρίνομεν δύο τάξεις ἐνδυμάτων, εἰς ἃς διαστέλλονται τὰ μερικὰ τοῦ ἱματισμοῦ ἀντικείμενα, τὰ κυρίως ἐνδύματα, ἀμέσως ἐπὶ τοῦ σώματος τιθέμενα, καὶ τὰ περιδλήματα, ἐπιρρίπτόμενα δίχην μανδύου. Περὶ ἐκάστης τῶν γενικῶν τούτων κατηγοριῶν, αἵτινές εἰσι κοινὰ δι' ἀμφοτέρω τὰ φύλα, πραγματευόμεθα ἰδίως ἐν τοῖς ἐξῆς.

ΑΝΔΡΙΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ.

Οἱ ἄνδρες ἔφερον πρῶτον, καὶ ἀμέσως ἐπὶ τοῦ σώματος, *χιτῶνα*, ἦτοι τεμάχιον ὑφάσματος, συνήθως μαλλίνου, ὅπερ ἐδιπλοῦτο ἐπὶ τοῦ στήθους, καὶ συνηρμόζετο διὰ πόρπης ἐπὶ τοῦ ὤμου, πρὸς τὸ μέρος, ὅπου συνέπιπτον αἱ δύο ἄκραι· ἔμενε δὲ καθ' ἅπαν τὸ μῆκος αὐτῆς ἀνοιχτὴ καὶ ἐλευθέρᾳ ἢ πλευρά, πλήν τῆς ἐν λόγῳ πόρπης. Πρὸς τὸ ἕτερον δὲ μέρος, τὸ κεκλεισμένον, ὑπῆρχεν ὀπή διὰ τὸν δεξιὸν βραχίονα. Οἱ βραχίονες ἔμενον γυμνοί, περὶ δὲ τὴν ὀσφύν προσεδεῖτο ζώνη συμπυκνοῦσα εἰς πτυχάς τὸν χιτῶνα, ὅστις ἄνωθεν αὐτῆς κατ' ἀρέσκειαν συρόμενος, ἐβραχύνετο, ἵνα μὴ παρακωλύῃ τὸ βάδισμα, καὶ ἰδίως τὸν δρόμον. Ἄλλὰ καὶ ἐλευθέρως κρεμάμενος μόλις ἔφθανε, κατ' ἃ δοκεῖ, ὁ ἀνδρικός χιτῶν ἄχρι τοῦ γόνατος. Ἰλ. Κ. 21. Ὅδ. Ο. 60.

Περὶ τὸν χιτῶνα διετίθετο εἴτα ἡ *χλαῖνα*. Ἦν δὲ αὕτη συνήθως τετράγωνος, ἢ στρογγυλλοειδῆς, καὶ διαπερωμένη ὑπὸ τὴν ἀριστεράν μασχάλην, ἐφέρετο ὑπὲρ τὸν δεξιὸν ὤμον, τῆς ἄκρας ριπτομένης αὐθις ὑπὲρ τὸν ἀριστερόν. Ἦν δὲ καὶ ἡ χλαῖνα συνήθως μάλλινος, καὶ ἀπετέλει τὸ κάλλιστον ἀντικείμενον τῆς ἀνδρικῆς ἐνδυμασίας. Λέγεται πυκνὴ, καὶ μεγάλη, πορφυρέη, οὖλη, ἢ φοινικέεσσα, Ὅδ. Δ. 56. Ξ. 500. 520. Φ. 118, καὶ ἐπικοίλετο συχνῶς διὰ χρυσῶν, καὶ ἄλλων λαμπρῶν κεντημάτων, Ὅδ. Τ. 225. Αὕτη ἦν ἡ προφυλάττουσα κατὰ τοῦ ψύχους, Ὅδ. Ξ. 486. 488, καὶ καλεῖται διὰ τοῦτο πολλάκις ἀνεμοσκεπὴς, ἢ ἀλεξάνεμος, Ἰλ. Π. 224. Ὅδ. Ξ. 529,

ἤτοι σκέπουσα κατὰ τοῦ ἀνέμου. Φαίνεται δὲ ὅτι αὕτη ἡ χλαῖνα ἐχρησίμευσεν ἐν καιρῷ νυκτός καὶ ὡς ἐπικάλυμμα. Ἰλ. Ω. 230. 276. Ἀλλὰ περὶ τούτου ἀλλαχοῦ. Πιθανὸν δοκεῖ πρὸς τούτοις ὅτι, προωρισμένη ἰδίως διὰ τὴν ἐκτός τοῦ οἴκου χρῆσιν, ἐρρίπτετο καὶ αὕτη μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἢ τοῦ καθίσματος τοῦ κυρίου αὐτῆς, Ὀδ. Ρ. 86. 179. Υ. 249. Ἡ ἔκφρασις διπλῇ χλαῖνα, Ὀδ. Τ. 225, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἔκφρασιν ἀπλοῖς, Ἰλ. Ω. 230. Ὀδ. Π. 276, σημαίνει οὐχὶ ὅτι ἦν αὕτη τῷ ὄντι διπλῇ, ὅτι συνέκειτο δηλαδὴ ἐκ δύο ὡφασμάτων, ἢ ὅτι εἶχε διπλάσιον πᾶχος, ἀλλὰ μᾶλλον ὅτι διπλασία τὸ μέγεθος, ἐδιπλοῦτο, καὶ εἶτα περιεβάλλετο ὡς ἡ ἀπλῇ. Τοῦτο δὲ πιθανῶς ἐκ πλείονος πολυτελείας, ἢ κατὰ τὰς ψυχροτέρας τοῦ ἔτους ὥρας, καὶ ἴσως κατὰ τοῦτο διεκρίνοντο αἱ θεριναὶ τῶν χειμερινῶν.¹ Πλέον παρακεκινδυνευμένη δοκεῖ ἡμῖν ἡ γνώμη τοῦ κλεινοῦ WINCKELMANN², ὅτι ἀπλῇ μὲν χλαῖνα ἦν ἡ μὴ ἔχουσα ἐσωτερικὸν ἔρραμα, διπλῇ δὲ ἡ ἔχουσα, καθόσον οὐδὲν δικαιοῖ τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν.

Ἔτερον εἶδος περιδλήματος ἦν τὸ *φᾶρος*, πιθανῶς μεῖζον τῆς χλαῖνης, διότι ἐτίθετο καὶ περὶ τὴν κεφαλὴν. Ἦν δὲ τὸ *φᾶρος* τοῦτο ὁ ἰδίως μανδύας, τὸ θερμότερον ἔνδυμα, χρησιμεῦον πιθανῶς μόνον κατὰ τὰς ψυχροτέρας ἡμέρας. Οἱ ἐν πολέμῳ εὐρισκόμενοι ἥρωες, ἀντὶ φάρους ἢ χλαῖνης, φαίνεται ὅτι ἔφερον ἐνίοτε καὶ ζώων δοράς. Ὁ Ἀγαμέμνων λέγεται φέρων λεοντῆν. Ἰλ. Κ. 23. Ὁ δὲ Μενέλαος καὶ Πάρις δέρμα πάνθηρος. Ἀλλὰ τὰ δέρματα ταῦτα ἀποτελοῦσιν ἐξαίρεσιν, οὐδὲ συγκαταριθμοῦνται εἰς τὰ κοινὰ ἐνδύματα.

ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ.

Αἱ δὲ γυναῖκες ἔφερον καὶ αὗται χιτῶνα, κατὰ πάντα ὅμοιον πρὸς τὸν ἀνδρικόν, ἀλλὰ πολὺ μακρότερον, καὶ φθάνοντα μέχρι τῆς γῆς. Ἰλ. Θ. 387. Ὁ γυναικεῖος οὗτος χιτῶν, ὡς καὶ ὁ ἀνδρικός, ἐζώννυτο περὶ τὴν ὀσφύν, ἡ δὲ φροντὶς διὰ τὴν γραφικότητα τῶν πτυχῶν ἦν, ὡς εἰκός, παρὰ ταῖς γυναῖξιν ἔτι μεῖζων, καὶ ὡς ἐκ

¹ FRIEDREICH Σ. 241. Handbuch der griechischen Alterthumskunde I. B. Σ. 66.

² WINCKELMANN. Geschichte der Kunst des Alterthums 6. B. 3. K. §. 18.

τῆς ἐμφύτου αὐταῖς κατὰ πάντας τοὺς αἰῶνας φιλαρεσκείας, καὶ διότι, ὥς ἐκ τοῦ μήκους, ἐσχηματίζοντο εὐχερέστερον. Ἐντεῦθεν τὰ εἰς τὰς γυναῖκας ἀποδιδόμενα παρ' Ὀμήρῳ ἐπίθετα, **βαθύζωνος, βαθύκολπος, εὐζωνος, καλλίζωνος**. Ἐν ταχείᾳ κινήσει ὁ ποδῆρης οὗτος χιτῶν ἀνεσύρετο μικρὸν ὑπὲρ τὴν ζώνην. Οὕτως αἱ θυγατέρες τοῦ Κελεοῦ, σπεύδουσαι ὅπως φέρωσι τῇ Δήμητρι τὴν καλὴν εἶδησιν, ὅτι ἡ παράκλησις αὐτῆς ἐγένετο παρὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν δεκτὴ, καὶ καταβαίνουσαι τὸν ἔξωθεν τῆς Ἐλευσῖνος κατήφορον, ὅπως ἔλθωσι πρὸς τὴν Θεάν, ἀνασύρουσι τοὺς χιτῶνας αὐτῶν. Ὑμνος εἰς Δήμ. 176. Τὴν ζώνην δὲ ἔφερον ἀνεξαιρέτως γυναῖκες ὕπανδροι, καὶ παρθένοι. Ὀδ. Λ. 245. Ἰλ. Η. 139· ἦν δὲ αὕτη λίσαν πλατεῖα, καὶ λαμπρῶς διὰ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πεποικιλμένη, ἥ ἐντελῶς ἐκ τῶν μετάλλων τούτων κατεσκευασμένη.

Περὶ τὸν χιτῶνα ἡπλοῦτο ὑπὸ τῶν γυναικῶν **πέπλος**. Ἦν δὲ ὁ πέπλος οὗτος, ὁ τοσάκις παρ' Ὀμήρῳ ἀναφερόμενος, μεγάλη καὶ λεπτοτάτη ὀθόνη, ἥτις, κρατουμένη ἐπὶ τοῦ στήθους διὰ περόνης, συνήθως χρυσῆς, Ἰλ. Ε. 425. Ξ. 180, ἐσχημάτιζεν ἐπὶ τοῦ σώματος πλείστας πτυχάς, καὶ ἐσύρετο ὀπισθεν ἄχρι γῆς. Ἐντεῦθεν τὰ ἐπίθετα **ἐλκεσίπεπλος**, Ἰλ. Ζ. 442, καὶ διὰ τὴν **Ἐλένην ταυρύπεπλος**, Ἰλ. Γ. 228. Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἐπὶ τοῦ στήθους περόνης, φαίνεται ὅτι ὑπῆρχον κατὰ διάφορα τοῦ πέπλου μέρη καὶ ἄλλαι συνέχουσαι αὐτόν, καὶ συντελοῦσαι εἰς τὴν γραφικότητα τῶν πτυχῶν. Οὕτως ἐν Ὀδ. Σ. 292 εὐρίσκομεν χιτῶνα συγκρατούμενον ὑπὸ δώδεκα τοιούτων περονῶν. Ἐκοσμεῖτο δὲ ὁ πέπλος μετὰ μεγίστης τέχνης διὰ χρυσοῦ, καὶ ποικιλοχρόων κεντημάτων, ἀλλ' ἐτιμᾶτο ἰδίως κατὰ λόγον τῆς λεπτότητος αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν **ὀθόνη λεπταί**, Ἰλ. Γ. 141. Σ. 595, ὅπου αὐτὸς φαίνεται ὅτι ἐννοεῖται. Σφάλλεται δέ, φρονοῦμεν, ὁ BÖTTIGER¹ λέγων ὅτι ἦν κατὰ πάντα ὅμοιος πρὸς τὴν Ῥωμαϊκὴν PALLA. Τὸ ἐπίθετον **διπλοῦς**, ὅπερ εὑρομεν τῇ χλαίνῃ ἀποδιδόμενον, δίδοται καὶ τῷ πέπλῳ, κατὰ τὴν αὐτὴν πιθανῶς σημασίαν. Ἀποδείκνυται δὲ καὶ ἐκ τούτου, ὥς ἀνωτέρω ἐρρέθη, ὅτι τὸ ἐν λόγῳ ἐπίθετον ἀνεφέρετο εἰς τὸ μέγεθος, καὶ οὐχὶ εἰς τὸ πάχος, ὅπερ διὰ τοὺς πέπλους ἤθελεν εἶναι καίριον ἐλάττωμα, ἐν

¹ BÖTTIGER. Sabina, oder Putzkorb einer Römerin. II. Σ. 163.

ᾧ ἀπ' ἐναντίας εὐρίσκομεν, ὅτι οἱ διπλοῖ ἐξετιμῶντο πλειότερον. Κατὰ τὴν εἰκασίαν τοῦ ΚΟΡΗΑΡ, οἱ τοιοῦτοι πέπλοι κατεσκευάζοντο ἐκ δύο νημάτων ἀλλοχρόων, ὧν τὸ ἐν ἐσχημάτιζεν εἰκόνας ἐπὶ τοῦ ἐτέρου, ἐξ οὗ καὶ ἡ μείζων ἀξία. Ἄλλ' ἡ γνώμη αὕτη φαίνεται ὀλίγον ὀρθή, καίτοι συντρέχει πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῆς τὸ γεγονός, ὅτι οἱ διπλοῖ πέπλοι ἦσαν συνήθως δι' εἰκόνων πεποικιλμένοι, Ἰλ. Γ. 126. Καὶ τοῦτο, διότι γνωρίζομεν ὅτι οἱ πέπλοι, ὑφαινόμενοι, ἦσαν λευκοί, ἐκεντῶντο δὲ εἴτα ἐπ' αὐτῶν αἱ εἰκόνες, ὡς ὁρῶμεν πράττουσαν τὴν Ἑλένην. Οὐδ' ἐστὶ δυνατὴ ἡ ὑπόθεσις, ὅτι ἡ κατὰ τὸν ΚΟΡΗΑΡ ἐνύφανσις αὕτη τῶν εἰκόνων ἐτύγχανεν γνωστὴ κατὰ τὴν Ὀμηρικὴν ἐποχὴν, διότι αὕτη, δυσχερεστάτη οὖσα, μόλις ἐπ' ἐσχάτων διὰ τῶν ἀρίστων ἡμῶν μηχανῶν ἐπετεύχθη.

Εἶπομεν ὅτι αἱ δοῦλαι ἦσαν ἐνδεδυμέναι ὡς αἱ ἐλεύθεραι, ἀλλὰ πιθανὸν δοκεῖ, ὅτι ὡς πρὸς τὸν πέπλον ὑπῆρχεν οὐχ ἥττον διαφορά τις, καθόσον ἐτηρεῖτο οὗτος παρ' αὐταῖς πολὺ βραχύτερος. Οὗτος δὲ θεβαίως ὁ κύριος λόγος, δι' ὃν θεωρεῖται ὡς ἐπαινετικὸν τοῦ πέπλου τὸ ἐπίθετον **τανύπεπλος**; καὶ τὰ συγγενῇ αὐτῷ. Ὀδ. Μ. 375. Ν. 224¹.

Πλὴν τοῦ πέπλου, ὅστις, καθ' ἃ δῆλον, ἀνεπλήρου τὴν ἀνδρικήν χλαῖναν, φαίνεται ὅτι ἔφερον κ' αἱ γυναῖκες ἐνίοτε φᾶρος, ἴσως δὲ καὶ αὐται, ὅτε ἐξήρχοντο ἐν ὥρᾳ χειμῶνος. Οὕτω λέγεται περὶ τῆς Καλυψοῦς καὶ Κίρκης, ὅτι ἔφερον ἀργυρᾶ φάρη. Ὀδ. Ε. 230. Κ. 543. Ἄλλ' ἀφ' ἐτέρου παρατηρητέον, ὅτι ἀποδίδεται εἰς μόνας ταύτας τὰς δύο ἡμιθέους, ἐξ οὗ γεννᾶται ἡ ὑπόνοια, ὅτι πρόκειται ἴσως ἐνταῦθα περὶ ἐξαιρέσεως, καὶ ὅτι αὐται ἐχρῶντο αὐτῷ ἐπὶ τὸ ἀνδρικότερον, ἐν τῇ ἐξοχῇ, καὶ εἰς ἐρήμους βιοῦσαι νήσους. Ὅπως δὲ φαίνεται ὅτι τὸ γυναικεῖον τοῦτο φᾶρος ὀλίγον διέφερε τοῦ ἀνδρικοῦ, οὐδὲ γνωρίζομεν τι ἀκριβέστερον περὶ αὐτοῦ.

Η ΚΟΜΗ.

Μεγίστη ἀπεδίδετο ἀείποτε ἀξία ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἰδίως ἐν τῇ Ὀμηρικῇ ἐποχῇ, εἰς τὴν καλλονὴν τῆς κόμης, ὅσας δὲ σχεδὸν ἀναφέρη τοὺς Ἀχαιοὺς ὁ Ὅμηρος, ἀποκαλεῖ αὐτοὺς **καρηκομόοντας**.

¹ FRIDREICH, Σ. 239.

Ἄλλὰ πολλαχοῦ καὶ δι' ἄλλων ἐπιθέτων καὶ ἐπαίνων ἐκφράζει τὸν ἐπὶ τῷ προτερήματι τούτῳ θαυμασμὸν αὐτοῦ. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν Θεῶν ἀγλαΐσμα ἐθεωρεῖτο πλουσία καὶ βοστρυχώδης κόμη. Ὁ Ζεὺς, εἰς ἔνδειξιν ἐξαιρετικῆς ἀξίας καὶ μεγαλοπρεπείας, περιγράφεται ὡς ἔχων μακροὺς καὶ οὐλοὺς πλοκάμους. Τοσοῦτον δὲ ἦσαν οὗτοι δασεῖς, ὥστε καὶ *ἀμβρόσιαι χαῖται* ἔστιν ὅτε καλοῦνται, Ἰλ. Α. 529. Καὶ ἡ Ἥρα δὲ πλέκει τὴν κόμην αὐτῆς εἰς βοστρύχους, εὐώδεις καὶ θεσπεσίους. Ἄλλὰ καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, καὶ ἡ Κίρκη, καὶ ἡ Καλυψώ, καὶ αἱ νόμφαι Λαμπετίη, καὶ Φαέθουσα τιμῶνται ἀείποτε διὰ τοῦ ἐπιθέτου ἡῦκομος, *εὐπλόκαμος*, *καλλιπλόκαμος*, καὶ *καλλίκομος*, Ἰλ. Θ. 82. Κ. 5. Λ. 369. 505. Ν. 766. Ὀδ. Η. 41. 246. Θ. 452. Κ. 136. 220. Μ. 132. 150. 389. 448. Ο. 58. Καὶ ὁ Ἀπόλλων δὲ λέγεται Ἀερσεκόμης, Ἰλ. Υ. 39. Ἰδίως δ' ἐτιμᾶτο παρ' Ὀμήρῳ ἡ ξανθὴ κόμη, καὶ τοιαύτη ἀποδίδοται παρ' αὐτοῦ τοῖς πλείστοις τῶν ἡρώων. Οὕτω τῷ Ἀχιλλεῖ, τῷ Ραδαμάνθει, τῷ Μενελάῳ, καὶ τῷ Πάριδι, οὗ ἡ κόμη παραβάλλεται πρὸς κρόκους ὑακίνθου, Ἰλ. Ψ. 141. Ξανθὴ ἦν πρὸς τούτοις ἡ Δημήτηρ, Ἰλ. Ε. 500, καὶ ἡ Ἀγαμήδη, Λ. 740.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἔπεται ὅτι ἡ φαλακρότης ἐθεωρεῖτο δεινὴ ἀσχημία, δι' ἧς καὶ ἀποδίδοται τῷ Θερασίτῃ. Τοσοῦτον δὲ γενικὸν ἦν τὸ ἔθος παρ' Ἑλλήσι, τοῦ φέρειν μακρὰς τὰς κόμας, ὥστε χαρακτηρίζει αὐτοὺς κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς βαρβάρους. Οὕτως οἱ Ἀθῶντες λέγονται ὀπισθεν κομόωντες, βεβαίως διότι ἔχειρον τὸ ἐμπρὸς τῆς κεφαλῆς, Ἰλ. Β. 542. Καὶ οἱ Θρᾷκες δὲ καλοῦνται ἀκρόκομοι, ἀριδὴλως διότι κείροντες καὶ τότε, ὡς καὶ τανῦν, πᾶσαν τὴν κεφαλὴν, διετήρουν μόνον τὸν ἐπὶ κορυφῆς πλόκαμον. Ἰλ. Δ. 533.

Οἱ ἄνδρες κατέλειπον συνήθως τὰς κόμας αὐτῶν κρεμαμένας, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἐνίοτε καὶ ἀνέσυρον αὐτάς, διὰ τὴν ἀνάδεσιν δὲ ταύτην ἀπαντᾷ παρ' Ὀμήρῳ τὸ ῥῆμα σφηκόω, ἐκ τοῦ σφῆς πιθανῶς ἐτυμολογούμενον. Ἐξ οὗ δύναται τις εἰκάσαι ὅτι ἡ σφήκωσις αὕτη ἦν τοιαύτη τῆς κόμης διάταξις, ὥστε προσδεομένων τριχῶν τινων ἐν τῷ μέσῳ, ἐξωγχοῦντο σφηκὸς δίκην τὰ δύο ἅκρα, καὶ ἐκαλύπτετο ὑπὸ τοιούτων σφηκῶν πᾶσα ἡ κεφαλὴ. Ἐν τοιαύταις δὲ περιπτώσεσιν ἀνεμίγνυντο τῇ κόμῃ χρυσοὺς καὶ ἄργυρος, ἡ

πιθανῶς κατεσκευάζοντο ἐκ τῶν μετάλλων τούτων τὰ ἀναδέματα, δι' ὃ καὶ ἡ φράσις τοῦ Ὀμήρου

πλοχμοὶ θ', οἳ χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ ἐσφῆκωντο

Ἰλ. P. 52.

Οὐ μόνον δὲ τὰς κόμας, ἀλλὰ καὶ τὸν μύστακα, καὶ τοὺς πώγωνας κατέλειπον μακρούς, κ' ἐπεριποιῶντο οἱ ἥρωες. Τοσοῦτον δὲ γενικὸς τυγχάνει ὁ κανὼν οὗτος, ὥστε εἰς τὰς ἐπὶ ἀγγείων γραφάς, τὰς παριστώσας τὸν Ἀγαμέμνονα, τὸν Ὀδυσσεύα, ἢ τὸν Αἴαντα μετὰ θαρβάρων, διακρίνονται οὗτοι ὡς ἐκ τοῦ πώγωνος, Ὀδ. Π. 176. Ἰλ. X. 74. Π. 516.

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΑΝΑΔΕΣΜΑΤΑ.

Αἱ δὲ γυναῖκες ἀνέπλεκον τὰς κόμας αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ἐστὶ καθ' ἑαυτὸ περίπλοκον. Εἰς τοὺς ἐξῆς στίχους,

τῆλε δ' ἀπὸ κρατὸς βάλε δέσματα σιγαλόεντα
ἄμπυκα, κεκρύφαλον τ' ἰδὲ πλεκτὴν ἀναδέσμην,
κρήδεμνόν θ' ὃ ῥά οἱ δῶκε χρυσέη Ἀφροδίτῃ,

Ἰλ. X. 470.

λεγομένους περὶ τῆς Ἀνδρομάχης, τιλλούσης τὴν κόμην αὐτῆς ἐν ἀπελπισίᾳ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ἑκτορος, ἀναφέρεται εἰδὸς τι πλέγματος, καὶ ἀπαντῶσιν αἱ λέξεις ἄμπυξ, κεκρύφαλος, καὶ ἀναδέσμη. Ἀλλὰ τί ἐσήμενον αἱ λέξεις αὗται; Καὶ ἄμπυξ μὲν φαίνεται ὅτι ἦν τὸ δέμα τὸ περιβάλλον τὴν προσθίαν κόμην, καὶ περισυνάγον αὐτὴν πρὸς τὰ ὀπίσω, ὅπου προσηρμόζετο διὰ ταινιῶν. Κεκρύφαλος δὲ ἦν, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, κάλυμμά τι δικτυωτόν, ὅμοιον πρὸς τὰ μεταγενέστερα, καὶ διῆκον ἄχρι τοῦ ἄμπυκος. Ἀναδέσμη δὲ τέλος ἦν δέμα, συνέχον ὑπὸ τὸν κεκρύφαλον τὴν ὀπισθεν κρεμαμένην, καὶ ὑπὸ τοῦ ἄμπυκος συναγομένην κόμην. Ἀλλὰ περὶ τῶν ὑποθέσεων τούτων, αἵτινες στηρίζονται ἰδίως ἐπ' ἀναλογίας πρὸς ὁμοίαν διάταξιν κατὰ τοὺς κλασικοὺς χρόνους, οὐδεμίαν ἔχομεν βεβαιότητα¹. Ἡ ἀναδέσμη λέγεται συνήθως πλεκτή, καὶ ἦν ἀλη-

¹ BÖTTIGER. Kleine Schriften. 3. Σ. 293. Αἱ δὲ παρθένοι ἔφερον ἐνίοτε τὴν κόμην ἐντελῶς λυτὴν καὶ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἐπὶ τῶν ὤμων ἀπλουμένην. Οὕτως αἱ θυγατέρες τοῦ Κελεοῦ. Ὕμνος εἰς Δῆμ. 177.

θῶς τοιαύτη, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα. Οὐχ ἦττον διετάσσετο ἐνίοτε ἡ κόμη καὶ εἰς θοστρύχους, ἴσως ὅτε εἶχε φυσικὴν πρὸς τοῦτο διάθεσιν. Οὕτως ἡ τῆς Ἥρας.

Οἱ ἄνδρες φαίνεται ὅτι ἐτήρουν γυμνὴν τὴν κεφαλὴν. Ἀλλ' ἀναφέρεται οὐχ ἦττον, περιγραφομένης τῆς γεωργικῆς τοῦ Λαέρτου στολῆς, αἰγείη κυνέη, ἥτοι πῖλος τις ἐκ δέρματος αἰγός, Ὅδ. Ω. 231. Θεωρητέος ὅμως ὁ πῖλος οὗτος ὡς γεωργικὸν μᾶλλον ἔνδυμα, παρεμφερές πρὸς τὰς δερματίνας περικνημίδας, αἵτινες ἐπίσης ἐκεῖ περιγράφονται, καὶ ἐχρησίμευον ὅπως προφυλάττωσι τὰς κνήμας ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν, καθόσον ἐν οὐδενὶ ἑτέρῳ χωρίῳ εὐρίσκομεν αὐτὸν μνημονευόμενον. Ἐν πολέμῳ δ' ἐκαλύπτετο, ὡς εἰκός, ἡ κεφαλὴ ὑπὸ περικεφαλαίας.

Αἱ γυναῖκες ἀπ' ἐναντίας ἔφερον τὰς κεφαλὰς κεκαλυμμένας, καὶ δύο ἀναφέρονται καλυμμάτων εἶδη, τὸ κρήδεμνον, Ἰλ. Χ. 470. Ὅδ. Α. 334, καὶ ἡ καλύπτρα, Ἰλ. Χ. 406. Περὶ τῶν ὄρων τούτων ποικίλαι ὑπάρχουσι γνῶμαι¹. Ἀλλὰ κατὰ τὰς πιθανωτέρας κρήδεμνον μὲν ἦν ὕφασμα δεδεμένον περὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἀφιεμένον ἐπὶ τοῦ προσώπου, ὡς οἱ πέπλοι ἐπὶ τῶν πύλων τῶν συγχρόνων γυναικῶν. Καλύπτρα δὲ ὅμοιον κάλυμμα, ἀλλὰ μὴ προσδεδεμένον, καὶ ἀπλῶς περὶ τὴν κεφαλὴν ῥιπτόμενον. Ἡ νύμφη Λευκοθέα δίδει τῷ Ὀδυσσεῖ τὸ κρήδεμνον αὐτῆς, ὅπως δι' αὐτοῦ σωθῇ. Φαίνεται δὲ ὅτι ἐν τῷ κρηδέμνῳ τούτῳ ὑπῆρχε μαγικὴ τις ἰδιότης, διότι τῷ ὄντι ἐσώθη ὁ πολύμητις ἥρως. Ὅδ. Ε. 346. Εἰς ἐπισήμους τέλους τελετάς, καὶ ἰδίως ὀρχούμεναι τὸν δαίδαλον, ἐκόσμου μόναι αἱ παρθένοι τὰς κεφαλὰς διὰ στεφάνων. Ἰλ. Σ. 597.

ΤΑ ΣΑΝΔΑΛΙΑ.

Κατὰ τὴν Ὀμηρικὴν ἐποχὴν οἱ πόδες ἐτηροῦντο συνήθως γυμνοὶ ἐντὸς τῆς οἰκίας. Ἀλλ' ἐξερχόμενός τις ὑπεδύετο δερμάτινα σανδάλια, ἢ πέδιλα, οὐ μόνον ὅτε ἀπῆρχετο εἰς ὁδοιπορίαν, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ ἑτέρᾳ περιπτώσει. Ἰλ. Β. 44. Π. 152. Ρ. 2.

¹ KÜFLER. Description d'une amethyste du cabinet des pierres gravées de S. M. l'Empereur de Russie. Σ. 36. CRUSIES εἰς λέξιν κρήδεμνον. PAPE, εἰς λέξιν κρήδεμνον. NITZSCH εἰς Ὅδ. Ε. 346. FRIEDREICH Ζ. 220.

Τὰ σανδάλια ταῦτα ἦσαν ὅμοια δι' ἀμφότερα τὰ φύλα, τὰ δὲ τῶν Θεῶν, λεγόμενα χρυσᾶ καὶ ἄφθαρτα, περιεῖχον δύναμιν ἰδίαν, ἥτις ἔφερεν αὐτοὺς ἀνέμου ταχύτερον ὑπὲρ θάλασσαν καὶ ξηράν. Οὕτως ἡ Ἥρα, Ἰλ. Ξ. 186, καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, ἐξερχομένη τῆς ἀγορᾶς τῶν Θεῶν, ὅπως ἀπέλθῃ πρὸς τὸν Τηλέμαχον ἐν Ἰθάκῃ, Ὀδ. Α. 96, ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι ἐν τῇ ἀγορᾷ ἦν γυμνόπους. Ὁμοίως καὶ ὁ Ἑρμῆς, ἀπερχόμενος εἰς Ὠγυγίαν, Ὀδ. Ε. 44, καὶ εἰς Τροίαν πρὸς τὸν Πρίαμον, Ἰλ. Ω. 340. Ἐφερον δὲ ἰδίως οἱ εὐγενεῖς τὰ σανδάλια ταῦτα, καὶ διὰ τοῦτο θεωρεῖ ὡς ἰδιαιτέραν χάριν ὁ Εὐμαιος, ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ Λαέρτου, ἥτις ἀνέθρεψεν αὐτὸν ὡς ἴδιον υἱόν, ἔδωκεν αὐτῷ, πλὴν ὠραίων ἐνδυμάτων, καὶ σανδάλια, ἅτινα σημειωτέον ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ καλοῦνται ὑποδήματα, Ὀδ. Ο. 369. Ἀλλὰ καὶ ἀργότερον ὁ Εὐμαιος, ἐθίσας πλέον, καὶ κατέχων ἄλλως θέσιν πολὺ ἀνωτέραν ἀπλοῦ δούλου, βλέπομεν ὅτι ὑποδύεται πέδιλα, ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῆς καλύβης αὐτοῦ εἰς τὰ Μέγαρα τοῦ Ὀδυσσεύς. Ὀδ. Π. 154. Ἐξ ὑπερβαλλούσης δ' εὐγενείας, καὶ τῆς προφητικῆς οὕτως εἰπεῖν συμπαθείας πρὸς τὸν Ὀδυσσεά, ὃν ἐνόμιζεν ἀπλοῦν ἐπαίτην, ὠθούμενος ὁ Τηλέμαχος ἔδωκεν αὐτῷ, πλὴν ἐνδυμάτων, καὶ σανδάλια, Ὀδ. Π. 79.

ΑΙ ΧΕΙΡΙΔΕΣ.

Ἐφερον ἡ οὖ χειρίδας οἱ ἀρχαῖοι τῆς Ὀμηρικῆς ἐποχῆς; Μέγα καὶ τοῦτο ὑπῆρξε ζήτημα. Τὴν λέξιν *χειρίς*, ἀπαντῶσαν εἰς Ὀδ. Ω. 230, ὅπου εὔρομεν καὶ τὸν πῖλον, ἐν τῇ περιγραφῇ δῆλον ὅτι τῆς γεωργικῆς τοῦ Λαέρτου στολῆς, ἐξέλαβον ὁ BÖTTIGER, ὁ PAPE, ὁ CRUSIES, καὶ ὁ WINCKELMANN¹ κατὰ τὴν μεταγενεστέραν ἔννοιαν· ὥστε οἱ σοφοὶ οὗτοι, οἵτινες, ὡς εἶδομεν, παρεδέχθησαν καὶ τὸν πῖλον, συμφωνοῦσιν ὅτι ἦσαν γνωστὰ κατὰ τοὺς Ὀμηρικοὺς χρόνους αἱ χειρίδες ἐκεῖναι, ἃς ἐνομίζομεν τοῦ ἱπποτικοῦ μεσαίωνος, καὶ τοῦ νεωτάτου πολιτισμοῦ εὔρημα. Ἀλλὰ τὴν ἐξήγησιν ταύτην, καὶ τὴν περὶ τοῦ πῖλου, εὐρίσκομεν παρακεκινδυνευμένην. Ὁ HASE²

¹ BÖTTIGER. Amalthea, I. Σ. 172. PAPE εἰς λέξιν *χειρίς*. CRUSIES ὁμοίως. WINCKELMANN Σ. 242.

² HASE Σ. 66.

ἀφ' ἑτέρου ἐννοεῖ τὴν λέξιν *χειρίς* ὡς τὴν Γαλλικὴν *manche*, καὶ τὴν Γερμανικὴν *Aermel*, συνεχομένην πρὸς τὸν χιτῶνα. Εἰκάζει ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὅτι ὁ χιτῶν εἶχε μακρὰς χειρίδας, πιπτούσας ἄχρις αὐτῶν τῶν χειρῶν, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα. Ἀλλ' ἐν τοῖς ἀνωτέρω εἶδομεν ὅτι ἡ ἐξήγησις αὕτη τυγχάνει ἔτι μᾶλλον ἀνακριδής, καθ' ὅσον ὁ χιτῶν ἀριστερόθεν μὲν ἔμενεν ἀνοιχτός, δεξιόθεν δὲ εἶχεν ἀπλὴν ὀπὴν διὰ τὸν βραχίονα.

Κατὰ τὴν ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην τὸ πρᾶγμα ἐστὶν ἀπλοῦν. Ὁ Ὅμηρος λέγει,

. . . . χειρῖδάς τ' ἐπὶ χερσὶ, θάτων ἕνεκ',
Ὅδ. Ω. 230.

ἐξ οὗ εἰκάζομεν ὅτι πρόκειται μᾶλλον περὶ χειρίδων δερματίνων, ὡς ὁ πῖλος κ' αἱ κνημίδες, φερομένων μόνον ὑπὸ τῶν ἀγροτῶν ἐν τῇ ἐργασίᾳ αὐτῶν πρὸς προφύλαξιν τῶν χειρῶν. Ἡ παραδοχὴ συνήθους αὐτῶν, ὡς καὶ τῶν κνημίδων, χρήσεως ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν ἐθεωροῦντο πολυτέλεια καὶ τὰ πέδιλα, ἔχει τι τὸ προφανῶς παράλογον.

Εἰς τὴν ἀνδρικήν ἐνδυμασίαν προσθετέον τέλος καὶ τὸ ξίφος, καθ' ὅσον οἱ ἄνδρες ἔφερον αὐτὸ συνήθως κ' ἐν καιρῷ ἀκόμῃ εἰρήνης. Οὕτως οἱ μνηστῆρες. Καὶ τῷ ἐπαίτῃ δὲ Ὀδυσσεῖ δίδοται μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐνδυμάτων καὶ ξίφος. Ὅδ. Π. 80. Φ 341.

Ο ΚΟΣΜΟΣ.

Ἡ φιλαρέσκεια τυγχάνει ἔμφυτος τῇ γυναικί. Ἡ καλλονὴ ἐστὶ τὸ κυριώτερον αὐτῆς ὄπλον, καὶ ἡ φιλαρέσκεια ἀκόνη, ἐφ' ἧς ὀξύνεται τὸ ὄπλον τοῦτο. Οὕτως ὥρισε ταῦτα ἡ φύσις, καὶ καλῶς ἐποίησε. Διὰ τοῦ κάλλους καὶ τῶν χαρίτων αὐτῆς ἔλκει ἡ γυνὴ τὸν ἄνδρα, δεσμεύει αὐτόν, κ' εὐτυχοῦσα ἐξωραΐζει τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ. Πλήρης ἔρωτος ἡ ψυχὴ αὐτῆς ποθεῖ τὴν ἀνταπόδοσιν, καὶ ὅσας πληροῦται ὁ πόθος οὗτος, ὁ θῖος αὐτῆς διαρρέει ἡρέμα ὡς ῥυάκιον φλοισβοῦν δι' ἀνθέων. Τοιοῦτος ὁ ἀρχικὸς καὶ κατὰ φύσιν τῆς φιλαρεσκειᾶς σκοπός, ἐὰν δὲ συνεχῶς μετατρέπεται αὕτη καὶ ἀλλοιοῦται, αἰτία τούτου ἡ ποικίλη πονηρία τῶν ἀνθρώπων.

Τὴν φιλαρέσκειαν εὐρίσκομεν καὶ παρὰ τοῖς θαρβαροτέροις ἔθνεσι, καὶ κατὰ τοὺς ἥττον πεπολιτισμένους αἰῶνας. Ἐν τῇ Ὀμηρικῇ ἐποχῇ ἦν αὖτις λίσαν ἀνεπτυγμένη, καὶ ἡ γυνή, πλὴν τῶν κυρίως ἐνδυμάτων, μετεχειρίζετο πληθὺν ὅλην ἀντικειμένων, γνωστῶν ἤδη ὑπὸ τὸ γενικὸν ὄνομα κόσμος. Καὶ πρῶτον ἐν χρήσει ἦσαν ἤδη τὰ ἐνώτια, συνήθως ἔχοντα σχῆμα ἐλαίας ἢ συκαμίνου, καὶ ἐκ πολυτίμων μετάλλων κατασκευασμένα¹. Ἀλλὰ τὸ ἀποδιδόμενον αὐτοῖς ἐνίοτε ἐπίθετον τρίγληρον φαίνεται καταδεικνύον, ὅτι καὶ ἐκ πολυτίμων λίθων συνηρμόζοντο. Περὶ δὲ τὴν δέριν ἐτίθεντο λαμπρὰ περιλαίμια ἐκ χαλκοῦ καὶ ἡλέκτρου ἐπεξεργασμένα, καὶ ὄρμοι καλούμενα. Ἰλ. Σ. 401. Καὶ περὶ τοὺς καρποὺς δὲ τῶν χειρῶν πολύτιμα θραχιόνια. Ἡ ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ ἀπαντῶσα λέξις κάλυξ, ἀδέθαιον ἐστὶ τὸ ἀκριδῶς ἐσήμεαινε. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἦν οὗτος ἡ εἶδος ἐνωτίων, ἐχόντων πρᾶγματι κάλυκος σχῆμα, ἢ κατὰ τινὰς μεγάλην καρφίς πρὸς ἐμπερόνησιν καὶ ἀνακράτησιν τῆς κόμης².

Τὰ τιμαλφῇ ταῦτα ψέλλια, εἴτε ἐλάμβανον παρὰ τῶν μνηστήρων αὐτῶν αἱ γυναῖκες, εἴτε ἡγόραζον. Οὕτως ἔμπορός τις Φοῖνιξ, ἐρχόμενος εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κτησίου, προτείνει εἰς πώλησιν λαμπρόν τινα ὄρμον. Ὀδ. Ο. 459. Ἑορτή, γάμος, ἢ καὶ ἀπλῇ ἐπίσκεψις πρὸς φίλην, ἦσαν εὐτυχῇ συμβάντα διὰ τὴν γυναῖκα, δικαιοῦντα, ἀπαραλλάκτως ὥς καὶ σήμερον, τὴν ἐπιδείξιν παντὸς αὐτῆς τοῦ κόσμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΤΟ ΛΟΥΤΡΟΝ.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Τὰ λουτρά ἦσαν συνηθέστατα καὶ σπουδαιότατα ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἑλληνικῷ εἶφι. Οὐδεμία θρησκευτικὴ δεισιδαιμονία ἐπέβαλλεν αὐτά, παρὰ τοῖς Ἀσιανοῖς, ἀλλ' ἡ θερμότης τοῦ κλίματος, καθιστῶσα

¹ HEINE εἰς Ἰλ. Σ. 183.

² FRIEDREICH Σ. 240.

